

Innspill til behandlingen av forslaget til Statsbudsjett 2021

Utdannings- og forskningskomiteen	19. og 22.oktober
Kontakt for oppfølging: Administrerende direktør John-Arne Røttingen	
Telefon: 959 80 589	E-post: jro@forskningsradet.no

Norge må investere i forskning og innovasjon på linje med det andre europeiske land og OECD-land investerer. Regjeringen har forpliktet seg til 1 % av BNP i offentlige investeringer til forskning og forskningsdrevet innovasjon, men Forskningsrådet har anbefalt at det offentlige investerer minst 1,25 %. NHO har nylig tatt til orde for 1,30 % og Europakommisjonen har nylig anbefalt 1,25 % for alle EU-land. For å nå det nivået, mangler det fortsatt 5-6 mrd. kroner. Vi mener det er nødvendig å komme opp på 1,25 % i lys av de omstillingene vi skal gjennom, både nasjonalt og globalt.

Tilsynelatende er regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021 et godt forskningsbudsjett. Det er en 2,1 % realvekst (5 % nominelt) til forskning i 2021; totalt er rammen på 40,9 milliarder. I åtteårs-perioden har det samlet vært 23 % realvekst, men **det har vært under 1 % samlet realvekst de siste fire årene.** Dette, og flere av grepene i budsjettet, gir grunn til bekymring.

Forskningsrådet vil særlig framheve:

- Det er **ingen vekst til 285 post 52 – Langsiktig, grunnleggende forskning** - på KDs budsjett. Innvilgelsesrater i Forskningsrådet i 2020 ligger an til å bli under 10% på forskerprosjekter og bare 6% på åpen arena med vekt på grunnleggende forskning.
- **Satsingen på fornyelse og innovasjon i offentlig sektor uteblir.** Det er avgjørende for bærekraften i velferdsstaten ikke å bare støtte innovasjon i næringslivet for å styrke inntektssiden, men også gi forskningsstøtte til omstilling og digitalisering av offentlige tjenester for å få mer ut av midlene. KMDs budsjett bør styrkes på dette området.
- Forslaget gir et **nivå for næringsrettet forskning som er betydelig lavere enn 2020-nivået.** Vår vurdering er at dette er for svakt i et kriseår og for svakt til å holde oppe farten i den FoU-støttede grønne, digitale omstillingen som nå er minst like viktig som forut for pandemien. Næringsrettet forskning omfatter viktig samarbeid mellom norske forskningsinstitusjoner og næringslivet.
- **Det er ingen oppfølging i form av vekst til andre tematiske prioriteringer i langtidsplanen.** Det gjelder områder som "Hav" og "Samfunnssikkerhet og samhørighet i en globalisert verden". Vi går inn i Havforskningstiåret i 2021 og Norge bør, som en ledende havnasjon, ta en framtreddende rolle. Pandemien burde også ha lært oss at vi trenger et godt kunnskapsgrunnlag når det gjelder globale forhold som kan få svært stor betydning for Norge.

Det er positivt at opptrappingsplanene (teknologiløftet og næringsløftet) i langtidsplanen følges opp, men regjeringen leverer ikke tilstrekkelig på helt vesentlige områder i en krisetid. Det forskningsbaserte næringslivet er driver for omstilling. Økt støtte til forskning og innovasjon er nødvendig for å gi landet fart ut av krisen og hindre at den viktige grønne og digitale omstillingen bremses opp. Forskningsrådets har i 2020 opplevd meget stor tilsøkning fra bredden av norsk næringsliv. På tross av viktige tiltakspakker i mars og juni er det dermed vanskeligere for bedrifter å få støtte fra Forskningsrådet til forskningsbaserte innovasjonsprosjekter i kriseåret 2020 enn i 2019.

Regjeringen leverer ikke på flere av de tematiske prioriteringene. Det er ingen vekst i bevilgningene til prioriteringen "Fornyelse i offentlig sektor og bedre offentlige tjenester" i langtidsplanen. Regjeringen har nylig lagt fram en stortingsmelding om innovasjon i offentlig sektor våren 2020, med mål om å øke innovasjonstakten og innovasjonsevnen i offentlig sektor. Den økende utfordringen knyttet til å sikre finansiering for velferdsstaten kan ikke løses uten en målrettet og omfattende satsing på innovasjon i offentlig sektor. Forskningsrådet etterlyser også oppfølging av den nye prioriteringen "Samfunnssikkerhet og sårbarhet i en globalisert verden".

Forskningsrådets budsjettforslag for 2021 hadde en tydelig prioritering av grønn omstilling. På dette området leverer regjeringen et godt budsjett, blant annet med 1 mrd. kroner over tre år til grønn plattform, 100 mill. kroner til hydrogensatsing og gjennom tiltakspakkene.

Det er positivt at det ligger inne økninger i grunnbevilgninger og at regjeringen legger opp til å øke antall studieplasser. Dermed øker også FoU aktiviteten. Det er uheldig om **økte grunnbevilgninger går på bekostning av andelen av de totale midlene som konkurranseutsettes** gjennom Forskningsrådet. Konkurranse og internasjonal ekspertvurdering er det beste verktøyet vi har for å sikre at offentlige midler brukes til å finansiere den beste forskningen. Når **midler til å betale for deltakelse i EUs rammeprogram også trekkes inn fra sektordepartementenes budsjetter** til konkurranseutsatt forskning og innovasjon, fører dette til en uheldig vridning i bruken av forskningsmidler på flere sektorområder. Dette er særlig kontraproduktivt når inndragningen fører til reduksjon i budsjettene til små forskningsdepartementer der det har vært et langsiktig arbeid for å få departementene til å ta en større del av sitt sektoransvar for forskning.

Norsk næringsliv og norske forskningsmiljøer må stå godt rustet til å konkurrere innenfor Horisont Europa. Vi må ha ambisjon om en retur for Norge på minst 2,5% i Horisont Europa i forhold til 2,0% i Horisont 2020 og det krever kraftfulle stimulerings- og forsterkningsordninger. Europa er Norges viktigste samarbeidspartner og eksportmarked. Derfor vil samarbeid gjennom EUs rammeprogram være en nøkkelfaktor for å nå målene i forsknings- og innovasjonspolitikken: Norske bedrifters konkurransekraft, omstillingsevnen i næringslivet og offentlig sektor og den vitenskapelige kvaliteten på norsk forskning styrkes.

Missions-tilnærming i Horisont Europa utfordrer norsk forvaltning til å tenke nytt om reformer og investeringer, inkludert investeringer i forskning. En effektiv forsknings- og innovasjonspolitikken, og løsninger på komplekse samfunnsutfordringer, vil kreve en vesentlig styrking av tverrsektorielt og tverrdepartementalt samarbeid. Dette vil også være i tråd med den porteføljestyring Forskningsrådet har innført for å kunne svare bedre på samfunnets kunnskapsbehov.

Forskningsrådet har gjennomgått en omfattende effektivisering. Det foreslås ingen ekstra kutt på virksomhetsbudsjettet, men større administrativ byrde, blant annet knyttet til tiltakspakker, kompenseres ikke. Forskningsrådet har siden 2016 fått kutt i virksomhetsbudsjettet på 133 millioner kroner. Dette svarer til ca 15% kostnadsreduksjon/effektivisering.

Det skaper usikkerhet og svekker forutsigbarheten at staten låner fra Forskningsrådets avsetninger. For fjerde år på rad omdisponeres deler av Forskningsrådets avsetninger ved å redusere inntektene betydelig. Forskningsrådet har 30 mrd i framtidige forpliktelser i sin portefølje. En av hovedgrunnene til at vi er bekymret er at regjeringen har foreslått ettårige forskyvninger i bevilgningene til Forskningsrådet på flere av departementenes budsjett - til sammen 712 millioner kroner. Forskningsrådets midler omdisponeres dermed til andre formål enn forskning. Siden det er forutsetningen at disse ettårige reduksjoner ikke skal føre til redusert aktivitet, og Forskningsrådet fortsatt skal lyse ut midler som om det ikke var reduksjoner i bevilgningene, må dette oppfattes som et lån fra Forskningsrådets budsjetter.

Inntektsnivået vil bli tilbakeført i 2022, men Forskningsrådet må forutsette at også inntektstapet som disse lånene i realiteten innebærer, blir tilbakebetalt på et senere tidspunkt. Hvis ikke vil ikke Forskningsrådet kunne opprettholde investeringsnivået, slik statsbudsjettet legger opp til. Samlet etter fire år utgjør lånene hele 1,64 mrd. kroner. Hvis lånte midler ikke føres tilbake til anvendelse til forskningsfinansiering, er denne mekanismen i realiteten en kamuflert reduksjon i tidligere års forskningsbudsjetter, og det vil dermed måtte få konsekvenser for investeringsnivået fremover.

Forskningsrådet må få økt forutsigbarhet i finansieringen. Forskningsrådets tildelinger er langsiktige investeringer, vi forplikter oss til å finansiere og følge opp forsknings- og innovasjonsprosjekter med en varighet på 4-5 år. Det er derfor nødvendig med mer forutsigbar og langsiktig styring med og tildelinger til Forskningsrådet fra alle de 15 departementene framover. Det bør etableres et 4-årig langtidsbudsjett for Forskningsrådet, i fase med oppdateringen av Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Dette vil også gjøre Langtidsplanen tydeligere og mer forpliktende og vil ligne på EU sine 7-års rammeprogrammer.